

Z černé skládky díky obětavému člověku vzniklo pohádkové hřiště

■ Obrázky z Ráje Františka Trejbal ze Žatce

Ještě před třemi lety v žatecké Holečkově ulici, s výhledem na přírodní vycházkovou lokalitu u řeky a celé město, byla černá skládka. Manželé Kourovi, před jejichž domkem se rozprostírala, měli smůlu. I štěstí. Když totiž otec paní domu, velký milovník přírody František Trejbal, skončil s úpravou jejich zahrady, začal vlastními silami odklízet skládku, vyčistil pozemek, zasadil borovice, brýzy, vyrobil lavičky. A nakonec vytvořil opravdový ráj. Nasměruje vás tam dřevěný vrtulník na špičce stromku s cedulí Cesta do Ráje.

Pohádkové dětské hřiště zabírá skoro hektar – shora pokračuje po schůdkách svahelem až do údolí. František Trejbal ho stále rozšiřuje a zdokonaluje. Houpačky, skluzavky, síť na prolézání, lanovky, pajduláci, perníková

O publicitu nestojí a byl nespůj, když mu předloni radniční slavnostně darovali 10 tisíc korun za jeho úsilí. „To mě vyvedli z míry, utekl jsem od objektivů jak malý kluk, nejsem zvyklý na slávu,“ rozpačitě vzpomíná. Před něko-

už je tak velké. Uvidíme,“ přemítá pan František.

Nově postavil krásnou dřevěnou chaloupku: „Žjara na ni ještě namaluji perníčky, už mi jeden pán dal barvu. Co tu bylo jako první? Křemílek a Vochomůrka, ty jsem udělal s první houpačkou. Pak Rumcajse, vílu Amálku, motýla Emanuela, jelena. Šalovací desky už nejsou a těžko se shánějí. Rád bych však ještě udělal třeba psa Jonatána se sluchátkem. Když má někdo na zahrádce zbytečnou desku, přinese a já postavíčku udělám. Ve knihovně mi figurky ofotí z knížek. Já si to zvětším. Nejsem žádný malíř, koukám na to a přeskřesluji. Vyřežu, vymaluji, umístím sem a děti mají radost. Inspiraci čerpám výhradně z našich laskavých pohádek.“

Náš průvodce doufá, že na jaře mu znovu pomohou s údržbou studenti místní střední zemědělské školy. Spolu s chovateli zde pořádal také jízdu na koních, opékání buřtů. Už předškoláci tu spolu s rodiči sázejí stromky a označují je tabulkami se svými jmény. „Tuhle vysadily tuje, tam je kaštan jedlý. I krmítka na stromech skvěle plní svůj účel. Jeden pán věnoval pytel slunečnice,

zat, jeden po mně šel. Měl jsem motyky v ruce. Řekl jsem jim, ať se zvednou a zapomenou, že v Ráji někdy byli. Pokud chcete pomoci, prosím, ale takhle ne!“ - zažehnal tenkrát nevtaně hosty.

V dubnu bude otci dvou dcer a trojnásobnému dědečkovi Františku Trejbalovi šestašedesát. „Jezdil jsem celý život jako šofér nákladního auta. Rodiče pocházejí odsud, svého času se museli ze sudet vystěhovat. Narodil jsem se na Kladně, ale asi za půldruhého roku se naši do Žatce vrátili. Táta pracoval ve šroubárnách, mamka byla s námi čtyřmi dětmi doma. Těto lokalitě se vždy říkalo V ráji. Jako malý kluk jsem tady lítával, vybavuje si dětství pan František. Na zeťáka Vládu Kouru nedá dopustit: „Hodně mi pomáhá, není lehké sem vše dostat, vykopat díry, upevnit. Jen vyběhnout tento kopeček někdy za den třicet, čtyřicetkrát! Ale i tátové děcek sem přijdou a pomáhají. Hromadu hraček, co sem lidi nanosili, mám nahoře a opravuji je. Na jaře přijdou na pískoviště. Musím vymyslet nějakou ohrádku, kde se budou hračky soustřeďovat, jinak je děti roztahají po celém Ráji. Jeden pán mi věnoval dokonce i sloup na košíkovou

FOTO ALLA BALKOVSKA

Kristýnka s dědou vyprávějí, jak se v nehostinném koutě zrodil přívětivý Ráj.

chaloupka, jezírko s můstkem a Rákosníčkem, studánka, vodopádek, pískoviště, ohniště – ani se to všechno nedá vypovědět, to musíte vidět a zažít! Není tu žádný beton a umělá hmota, samé přírodní materiály, důvtipné sezení z pařezů, atrakce vyřezané z vodovodních šalovacích desek či z třešňového, smrkového dřeva, na houpacím surfovém prkně se vám zatají dech. Rájem náš provázel pan František se svou nejmladší vnučkou desetiletou Kristýnkou Michalčíkovou. Ta bydlí opodál s dědou, dvě další vnučky pana Trejbal - Verunka a Gábinka Kourovi právě tady, u hřiště.

„Příroda mě zajímala odjakživa, pořád musím něco dělat, tak jsem si řekl, udělám něco pro děti. První rok jsem vyklízel skládku, vše jsem vytahal nahoru a odvezl pryč. Pak jsem nahoře začal sázet stromy. Je tam 160 borovic, 50 brízek, tady dole je 40 brízek. Když se kluci z okolí dozvěděli, že je zde místo k posezení, začali sem chodit. Tak jsem je zapojil, pokračovali jsme dál spolu a vytvářeli hřiště. Rozkřiklo se to. Co národa tu bývá! V létě je tu stínek, příjemně. Jednoho dne mě napadlo návštěvníky spočítat, odpoledne, když jsem šel domů, jich bylo 192. Ale ten den přišlo ještě třicet dalších,“ usmívá se pan Trejbal.

FOTO ALLA BALKOVSKA

Houpadla a prolézačky lákají děti, aby zkoušely svoji odvahu a šikovnost.

lika měsíce jeho obětavost město ocenilo znovu, dalšími deseti tisíci korunami na provoz hřiště. I velkou skluzavku, kterou pan Trejbal šikovně zabudoval ve svaahu, pořídko město. „Radnice mi také pronajala sekačku, takže teď už posekat hřiště čtyřikrát do měsíce není pro mě takový problém. Bývalý místostarosta se zasloužil o to, že mi nevynadali, protože jsem to vlastně dělal na černo. Pozemky snad patří armádě, ale starosta řekl, že se budou snažit hřiště převést a udělat z něj oficiální dětské působiště města, když

děti rády krmí ptáčky, dospělí je jen nadzdvihnou, aby ke krmítku dosáhli. A tak se děčka učí něčemu dobrému. Nemusí z každého vyrůst feták nebo počítačový maniak, ať taky něco ví o přírodě,“ říká František Trejbal.

V Ráji je jeho tvůrce, strážce a provozovatel skoro denně. Pochvaluje i pomoc městské policie: „Poctivě sem zajíždějí, obcházejí prostranství.“ Sám zažil ze začátku s nechtěnými návštěvníky krušné chvíle. „Na kolotoči sedělo několik fetujících mladíků. Když jsem je chtěl vyká-

a dva míče k tomu. Taky ho tu zabudují,“ plánuje pan Trejbal, který zasloužil dětskému Ráji veškerý svůj um, snahu a volný čas.

„Kolik to stálo peněz? O ty přece nejde, to já nepočítám. Ale to víte že nafta do sekačky, motorový pila, jízdy autákem na pár stovek měsíčně přijdou,“ přiznává pan Trejbal. I jeho manželka sem chodí ráda. „Udělal jsem sezení i nahoře, ženské mají pěknou vyhlídku a podrbou si,“ vesele se s námi loučí náš průvodce Rájem i s malou průvodkyní.

Alla Balkovska

rok na zahradě

■ Připravuje Specializovaná prodejna Zahradkář v České ulici 167, Louny

■ Jak se nejlépe připravit na výsev semen?

Správné provedení výsevu je základem pěstebního úspěchu. Připomeňme si tedy několik zásad.

Kamenem úrazu při pěstování sadby bývá výsevní substrát. Dnes zeminu pro výsev míchá málokdo, zpravidla využíváme substráty kupované, ale i ty se velmi liší kvalitou – především zamořením půdními houhami, které napadají klíčící semena či právě vzešlé rostliny (tzv. padání sadby). Nemáme-li jistotu, že je zemina sterilní, měli bychom ji vhodným způsobem dezinfikovat. Substrát můžeme přepařit nebo přepéct v troubě – ale tak lze zpracovat jen menší množství a navíc se tepelnou úpravou zvyšuje obsah dusíku, který ve větší koncentraci může klíčky „pálit“. Chemicky se zemina dezinfikuje přípravkem Previcur, který se v případě přípravy před setím mísí 10 ml do 0,7 litru vody a dávka se důkladně promíchá s 30 l substrátu. Pokud jsme již zaseli, lze tento prostředek použít také, a sice důkladně zalít semena za použití koncentrace 10 ml Previcuru na 4 l vody. Již vzešlé rostliny je možné ještě překropit při použití koncentrace 10 ml na 6,5 l vody.

■ Dezinfikujeme substrát

Jestliže potřebujeme předdezinfikovat větší množství zeminy ve skleníku či pařeništi nebo na záhonech, kde nás kromě houbových chorob mohou trápit i půdní škůdci (háďátka, drátovci) nebo klíčící semena plevelů, je možné proti nim použít dusíkaté vápno. To se rozhodí a rytím nebo rotavátorem zapraví do pěstební hloubky v dávce přibližně 0,5 kg na 10 m² (přesná dávka závisí na plodině, kterou budeme do upravovaného záhonu sít nebo sázet). Pro zlepšení účinku je dobré celou plochu zalít a nejlépe ještě překrýt fólií. Protože uvolňovaný kyanamid může působit škodlivě na rostliny, je nutné tento postup provést alespoň 3 týdny před setím nebo výsadbou. Na stanovení případných zbytků dusíkatého vápna v půdě se osvědčil tzv. řerichový test, který spočívá ve výsevu některé rychle klíčící rostliny (řericha zahradní, salát). Pokud tato semena neklíčí nebo mají zežloutlé listy, s výsevem či výsadbou ještě raději počkáme.

Problémům s kvalitou substrátu se vyhneme použitím agroperrlitu. Umělé vyráběná náhražka výsevního substrátu je naprosto sterilní. Vrstva agroperrlitu se po výsevu překryje filtračním papírem, přes který se provádí závlivka nebo je možné povrch jen pravidelně rosit. Pokud by se závlivka prováděla

přímo, semena se vyplaví (materiál je příliš lehký).

Všechna opatření budou málo platná, pokud sterilní substráty vložíme do nádoby, která dezinfikovaná nebyla. Zvláště pokud jsme v minulosti měli s houbovými chorobami problémy, vyplatí se veškeré nářadí a nádoby přicházející do kontaktu s výsevní zeminou důkladně vyčistit za použití některých z domácích dezinfekčních prostředků.

■ Chci to, co loni

Každý rok se objeví několik pěstitelů přicházejících se slovy: „Chci ty okurky, co jste mi dali loni“. Je lhostejné jestli se jedná zrovna o okurky. Rada z nás nemůže spoléhat na perfektní paměť. Tady velmi pomohou pečlivě vedené záznamy o pěstitelských zkušenostech a snažení. Důležité je vědět nejen kdy a na jaké místo jsme vysévali zeleninu minulou sezónu, ale velký význam má i název odrůdy a z podzimu doplněný výsledek sklizně – rozhoduje o tom, které sortě věnovat péči následující rok. Uspokojivého výsledku dosáhneme pouze s vhodnou odrůdou, a v téh je ohromný výběr. Můžeme vysévat nejen rychle rostoucí rané odrůdy, ale i letní odrůdy odolnější proti vybihání do květu a také sorty přezimující, s většími či menšími plody, úrodnější, dlouhodobě skladovatelné, méně náchylné k chorobám. Je však třeba mít na paměti, že jedna vynikající vlastnost bývá zpravidla vykoupena jinou vlastností, která nám nemusí právě vyhovovat.

■ Pozor na původ semen

Bez významu však není ani poznámka o výrobci, neboť dříve platné předpisy a oborové normy byly nahrazeny plnou odpovědností výrobce. To znamená, že kvalita jednotlivých semen může být odlišná, i když se jedná o stejnou odrůdu od různých firem. Samostatnou kapitolou by mohly být občas zavádějící obrázky na barevných sáčcích. Pozor, u některých výrobců bývají vyobrazeny i jiné odrůdy než jsou skutečně v balení obsaženy! Vše záleží na solidnosti dodavatele. Nikdy tedy není na škodu poradit se odborným personálem specializovaných prodejen, který prochází každoročním školením a seznamováním s novými odrůdami a zpravidla i z vlastní pěstitelské zkušenosti dokáže poradit a zorientovat se ve skutečné džungli nabízeného sortimentu.

S přáním mnoha pěstitelských úspěchů
Otakar Parma ml.

přírodou lounska, žatecka a podbořanska

■ Kormoráni jsou i nadále postrachem rybářů

Posledních 10 až 15 let jsou postrachem chovatelů ryb i sportovních rybářů stále se zvyšující stavy kormoránů velkých. Jedná se hlavně o velké počty kormoránů, které okupují potravně vhodná místa od podzimu do jara. Přitom ještě před dvaceti lety se u nás v tomto období nevyskytovalo na celém území státu víc než 1500 kormoránů. Důslednou ochranou

hlavně v přímořských státech se však jejich stavy natolik zvýšily, že dnes u nás každoročně zimuje až 10 tisíc jedinců a to i přesto, že je místy povolený jejich limitovaný odstřel. Ještě v období 1985-1989 u nás hnízdilo v jižních Čechách pouhých 15 párů ročně. Dnes u nás existují dvě hnízdní kolonie a to na Třeboňsku (v roce 2006 219 párů) a pod Pálavou na Moravě (66 párů). Těchto 285 párů vyvedly na 900 mladých,

z nichž však ještě v průběhu prvního roku až 50 procent uhynie. Naších kormoránů je tedy pouhých deset procent z celkového počtu, který se u nás od podzimu do jara zdržuje.

Přes nářky rybářů je na tom ale Ústecký kraj poměrně dobře. V roce 2003 bylo v Česku zaznamenáno 30 nocovišť kormoránů, kde se zdržovalo 7 609 jedinců. Z toho bylo na deset nocovišť na Ústecku u Labe, kde zimovalo 936 kormoránů. Na Ohři a to ještě mimo bývalý okres Louny bylo zaznamenáno jediné nocoviště u Klášterce, kde nocovalo na 60 kormoránů. Všechny tyto údaje však nelze brát jako absolutně přesné, protože vznikají i přechodná nocoviště v místech s dostatkem potravy, která nejsou pro krátkou dobu trvání ornitologie evidována.

Na bývalém území okresu Louny jsou kormoráni evidováni od roku 1976. Nejvyšší počty byly zaznamenány na rybníku v Kněžicích a to v letech 1998 a 1999 vždy okolo 100 jedinců, na téměř zarostlém rybníčku u Dolejších Hůrek 60 kusů a na rybníku v Lenešicích 16. dubna 2002 - 54 a 17. listopadu 2006 po výlovu 25 jedinců.

Přesto, že je podle okolností povolený jejich odstřel, na celkové počty kormoránů od podzimu do jara to nemá prakticky žádný vliv. Už i ornitologové a ochránci přírody připouští, že současné stavy kormoránů jsou v naší přírodě v tomto období neúnosné. Není tedy vyloučeno, že dojde i k dalším akcím snižujícím jejich počet.

Herbert Tichý

■ Nové druhy rostlin nalezených na Džbánu

Lesnatý Džbán hraničí s téměř bezlesou krajinou Slánské plošiny, která je poměrně chudá na botanické rarity. V roce 2002 byl nalezen na Markvarci na několika místech hrachor různolistý, který byl dříve známý jen ze Slánska z lesa Ostrov u Hvězdý nedaleko Slaného. Na džbánském Markvarci jej našel v několika exemplářích pracovník ochrany přírody a životního prostředí v Žatci Petr Janda a nález uveřejnil v časopise Severočeské botanické společnosti.

Ještě překvapivější je však nález pro Džbán nově okřídlený, okrotice dlouholisté ve Vínarické údolí v bučině pod Velkým štítem, kde ji našel v roce 2004 pracovník agentury ochrany přírody Jiří

Bělohoubek. Tento nález je pro chráněnou oblast Džbánu první. Ze Džbánu jsou známe pouze dva druhy okrotic a to bílá a červená. Okrotice dlouholistá byla ještě v roce 1953 udávána jako vzácnost z Kladenských bučin, kde však zmizela vykáčením staletých bučin. O to radostnější je nález nad Vínaricemi, přímo v centru lesního komplexu, který nám nedávno přinesl překvapení nálezem první lokality kýchavice černé na Lounsku.

Okrotice dlouholistá připomíná jen zdánlivě okrotici bílou, je však statnější, výška až 60 centimetrů, bílý hrozen květů je bohatší - má na vrcholu až 15 květů, na lodyhu hustě přisedají dlouhé mečovité listy.

Poslední nálezy nových rostlin pro Džbán jsou velkým povzbuzením při dalších vycházkách do našich lesů, které jistě skrývají mnohá botanická překvapení. Jen si přírody kolem sebe více všimát!
Josef Houda

■ Přiletí na Lounsko tuto zimu havrani?

Ještě donedávna si dovedl málokdo zasnéženou zimní krajinu v okolí Loun představit bez zimujících

cích havranů polních. Každoročně jsme se s nimi setkávali nejenom ve volné přírodě, ale i v intravilánech měst a obcí.

Pokud ještě existovala pátecká hnízdní kolonie, mnoho lidí se domnívalo, že se jedná o vyvedená mláďata z této kolonie. Pravdou však je, že už tehdy se v zimě jednalo o havrany, kteří k nám přiletěli zimovat z Ukrajiny, Polska a dalších severněji položených míst. Do okolí Loun první hejna přilétávala mezi 15. a 31. říjnem. Postupně se jejich stavy zvyšovaly, takže v některých letech zimovalo na bývalém území okresu Louny i více než jeden milion havranů. V posledních letech se však několikrát stalo, že havrani původní zimoviště změnila a přesunula se dále na jih a jihozápad Evropy.

Poprvé jsem absenci havranů polních zaznamenal v zimě 1996/1997, kdy se téměř nevyskytovali ani v blízkosti okolí Mostu a Litvínova. Podruhé to bylo v zimě 2003/2004. Ani roku 2006 jsem havrany polní ještě nepozoroval, takže je pravděpodobná absence i v letošní zimě, nebo se budou zdržovat pouze v malém počtu.

Herbert Tichý

FOTO KIEVA TOŠNEROVA

Kormoráni (vzadu) zimují spolu s racky na labském břehu přímo v Ústí nad Labem.